

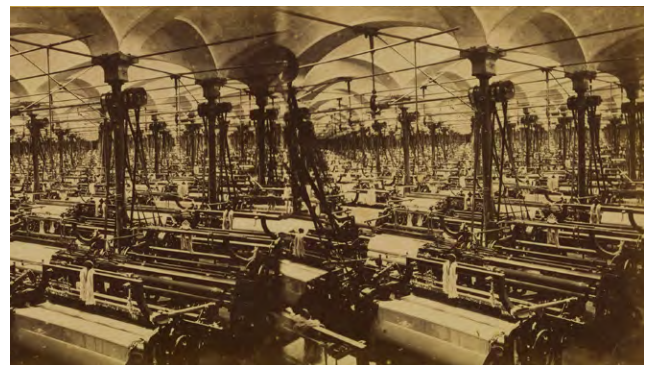
REDESCOBRIM EL RECINTE DE L'ESCOLA INDUSTRIAL

El Grup d'Arquitectes de l'Eixample del COAC ens trobem cada primer dimecres de mes per compartir i debatre els reptes dels nostres barris. Amb motiu de la Festa d'Arquitectura de l'Eixample d'aquest any 2022, considerem que hem de contribuir a teixir complicitats i aliances amb diverses entitats i institucions, sobretot amb la Diputació de Barcelona, amb l'objectiu de preservar, millorar, ampliar i actualitzar els usos del recinte de l'Escola Industrial, un lloc emblemàtic no només per la seva extraordinària significació arquitectònica, sinó també per l'encaix urbà i la potent funció social i ambiental que hi fa.

Quantes persones treballaven a sala dels telers de la fàbrica Batlló?

Sabem que la fàbrica va arribar a tenir 2.000 persones treballant-hi, de les que nou de cada deu eren dones i nenes. La sala de tissatge dissenyada pel mestre d'obres **Rafael Guastavino** acollia 1.265 telers. Es tractava d'un espai excepcional, ben il·luminat i soterrat per garantir un mínim d'humitat. Entre els telers, una quadrícula de pilars de ferro colat sostenia una successió de voltes blanques, com veles inflades al vent. Guastavino havia renovat l'antiga **volta de maó** de pla per a construir fàbriques incombustibles, una tècnica que pocs anys més tard va popularitzar als Estats Units d'Amèrica.

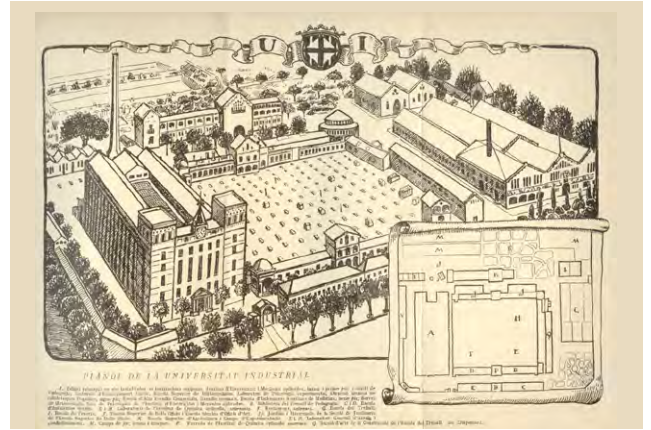

Sala de Tissatge. Juan Martí, col·lecció Miquel Galmes / IEFC.

Quina és la transformació que proposa la Mancomunitat per a aquesta fàbrica?

La **Mancomunitat de Catalunya**, presidida per Prat de la Riba, va decidir rehabilitar curiosament la fàbrica per a transformar-la en la **Universitat Industrial de Catalunya**, on es pogués formar tots els escalafons de la indústria, des dels joves que aprenien l'ofici fins a l'enginyeria universitària.

Primer de tot l'arquitecte **Lluís Planas Calvet** feu entrar llum als nous espais de l'edifici del Relotge amb un pati cobert amb vidre. A l'arribada de la dictadura de Primo de Rivera el projecte era tant potent que ja no es va poder desmuntar. És l'època en què l'arquitecte **Joan Rubió i Bellver** va monumentalitzar el recinte amb el hall de l'Escola del Treball, la Capella de la Residència d'Estudiants, la decoració esgrafiada de la sala noble de l'Edifici del Relotge i el Paranimf, que restà inacabat fins fa dos anys.

Perspectiva del recinte a l'època de la Mancomunitat. L'obra realitzada, 1923.

T'imagines una piscina olímpica al centre de Barcelona?

Piscina Sant Jordi, 1966. Autoria desconeguda. AGDB

La de **Sant Jordi** és l'única piscina de mides olímpiques coberta de Barcelona, fou construïda el 1966 per acollir els Campionats europeus de natació de 1970 i més tard fou remodelada per acollir part de les competicions dels Jocs Olímpics de 1992. La rotunditat del seu volum de formigó mereix una explicació. Es tracta d'una obra de l'arquitecte provincial **Manuel Baldrich** que, influenciat pel moviment del **New Brutalism**, defensava la sinceritat dels materials que componien l'estructura dels edificis: en aquest cas, el formigó vist en forma de grans bigues que s'entrecruen a les cantonades de l'edifici, com algunes obres de l'arquitecte japonès **Kenzo Tange**.

Potser, per suavitzar la duresa d'aquesta arquitectura va encarregar a l'artista **Albert Ràfols-Casamada** uns

grans vitralls de colors que tenien de colors el blau de la piscina. Les proporcions generoses de l'espai que acull la piscina i sentir-se envoltat pels vitralls van portar a afirmar al nedador olímpic Jaume Monzó que "semblava una catedral". Ara només es conserva una filera d'aquests vitralls a la part superior de les grades.

Per saber-ne més us recomanem aquestes lectures:

[El Recinte de l'Escola Industrial de Barcelona](#)

[PEU per a l'ordenació del Centre Esportiu Municipal Piscina Sant Jordi de 2011](#)

[La Fundació DOCOMOMO Ibèric](#)

Saps com s'eviten les inundacions a Barcelona?

A la ciutat de Barcelona existeixen diferents dipòsits de retenció i anticontaminació que recullen les aigües de pluja i serveixen per disminuir els casos en què un excés d'aigua supera la capacitat del clavagueram i provoca un abocament al mar d'aigua sense depurar; evitant la inundació de les parts baixes de la ciutat.

Ahora aquesta aigua s'aprofita pel sistema de reg de parcs i jardins de la ciutat. La xarxa d'aquests dipòsits està integrada pels que es troben a l'Escola Industrial (sota el camp de futbol de gespa artificial), Zona Universitària, Bori i Fontestà, Doctors Dolsa, Parc Central de Nou Barris, Joan Miró i Taulat; amb un volum total de 440.000 m³ de capacitat i nombrosos col·lectors. Formen part del sistema de clavegueram de la ciutat que és, majoritàriament, fruit del treball d'enginyeria de Pere García Faria (1886) i d'Albert Vilalta i González (1968).

BCN Casa de l'Aigua dipòsit 0166
Amadalvarez, CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons.

Saps quants joves utilitzen la zona esportiva?

Prop de 5 mil persones aprofiten aquesta zona esportiva, que té un ús intensiu tot el dia, i en especial caps de setmana. L'edifici de la Piscina Sant Jordi té uns 2.830 usuaris, el Camp de futbol, sobre el dipòsit d'aigües plujanes té uns 1.500 usuaris, sumat a diferents pistes poliesportives, amb uns 556 usuaris (dades de l'any 2019). Aquestes zones esportives no només estan vinculades a persones joves, sinó també a un ampli ventall d'edats, totes elles en relació amb el barri més immediat, incloent-hi equipaments del mateix recinte, el fa de gran importància no només pel barri sinó també per la ciutat.

Vista aèria del Recinte de l'Escola Industrial. Subdirecció d'Imatge Corporativa i Promoció Institucional. Eva Guillaumet, 2018.

Coneixes la plataforma Un nou clínic és possible, salvant el recinte de l'Escola Industrial?

A l'agost de 2020 neix la Plataforma com un espai que aglutina més de 40 entitats, associacions i altres plataformes, així com 4.000 persones, com a proposta de la societat civil en defensa de l'arquitectura, el patrimoni, l'espai públic i els equipaments de la ciutat. Les entitats impulsores són el grup d'arquitectes COAC Eixample de la Demarcació de Barcelona del Col·legi d'Arquitectes COAC, agrupacions ADIPA, AAUC i AUS – SOS Monuments – Coordinadora Esportiva de l'Escola Industrial – Associacions de veïnes i veïns de l'Esquerra i de la Dreta de l'Eixample i la FAVB.

Té com a objectiu **reconsiderar l'actuació** impulsar el debat i estudi que permeti esgotar totes les alternatives urbanes per donar resposta a la gran necessitat de millora de les infraestructures de l'Hospital Clínic, tot respectant el conjunt històrico-patrimonial del Recinte de

favb.cat

l'Escola Industrial, així com el valor dels seus espais lliures com veritable refugi climàtic o superilla de l'esquerra de l'Eixample, un dels barris més densos de Barcelona.

T'imagines construir amb una catifa de maó de 80 m de llarg?

La ceràmica continua sent un material que segueix inspirant noves possibilitats al igual que Rafael Guastavino va portar a la seva màxim expressió amb la volta a la catalana en centenars d'edificis d'arreu del món. De la ma de l'equip de recerca de la UPC, els arquitectes Marta Domènech i David López ens compartiran les geometries més complexes que poden realitzar amb la ceràmica del segle XXI.

En paral·lel, l'equip de recerca de la càtedra de la ceràmica de la UIC, liderada pel catedràtic de la UIC Vicenç Sarrablo, ens descobrirà el teixit ceràmic **Flexbrick®**, un innovador sistema industrialitzat basat en un trenat de filferros d'acer que confina un reticle de maons. Es tracta de recuperar les prestacions mil·lenàries de la ceràmica amb un nou format industrialitzat de grans dimensions que supera la col·locació tradicional peça a peça. La seva gran flexibilitat permet que aquests teixits es puguin emmagatzemar i transportar plegats en palets perquè la seva posada en obra, en grans tirades, sigui fàcil, ràpida i econòmica.

Aquesta col·locació d'un teixit ceràmic com a paviment s'assembla a estendre una catifa i la seva instal·lació com a façana s'assembla a penjar una cortina. Són teixits. Per tant, poden "vestir" edificis, cobertes, places, passejos... explorant noves associacions amb l'arquitectura tèxtil i estimulant nous llenguatges arquitectònics.

Veniu a la Festa d'Arquitectura a "vestir" els edificis amb el teu disseny, participa'hi!

Jardí Niel (Michele & Miquel). Michele & Miquel

Coneixes els reptes de futur d'aquesta superilla?

Aquest recinte, catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local, ocupa quatre illes de l'Eixample i és propietat, majoritàriament, de la Diputació de Barcelona. La institució impulsa **La Industrial +** un projecte de futur que vol obrir el recinte de l'Escola Industrial a la ciutadania, convertint-lo en un districte neutre climàticament i un refugi climàtic per al veïnat.

La punta de llança del projecte és la reforma de l'antiga Escola d'Enginyers Industrials i els seus edificis annexes per acollir el **Centre Internacional per a la Innovació en els Serveis Públics**. Un repte també és mantenir aquesta superilla sempre oberta; integrar-la més al barri i a la ciutat, deixant-la sempre accessible, inclús en horari nocturn, ja que és un ecosistema diferenciat que cal integrar-lo des de diferents àmbits dins el funcionament de la resta de la ciutat.

Si Prat de la Riba pensava en les infraestructures educatives per construir un país, ara la Diputació ha de pensar en les necessitats d'adaptació actuals al canvi climàtic i el canvi tecnològic. Cal fomentar que les ciutats i territoris

Plànol guia del Recinte de l'Escola Industrial elaborat per la Diputació de Barcelona

puguin disposar del màxim d'eines possibles per donar resposta a tota mena de reptes externs com interns, de caràcter urbà, mediambiental, social o econòmic. En altres paraules, cal fer comunitats i ciutats resilientes.

REDESCOBRIM EL RECINTE DE L'ESCOLA INDUSTRIAL

**Dissabte, 7 de maig
de 10 a 13 h**

Recinte Escola Industrial, Carrer
del Comte d'Urgell, 217 - Gratuït

Activitats:

Interior Paranimf

- 10h **Benvinguda COAC+DIBA**
- 10.10 **Història Escola Industrial** (Ramon Graus, Jaume Rosell)
- 10.50 **Industrial +** (Eloi Juvillà, arquitecte DIBA).
- 11.10 **Rehabilitació del Paranimf** (Jordi Campanillas i Xavier Fabré)
- 11.30 **Concurs escola enginyers, recuperació sala del tissatge** (Dolors Ylla)
- 11.50 **La ceràmica del futur** (Marta Domenech i David, ETSAB + Vicenç Sarrablo UIC)
- 12.10 **Tancament**

Exterior

10-13h **Tallers d'Innovació amb ceràmica** (ETSAB+UIC)

10-13h **Taller LeonarDome** (COAC Barcelona)

10-13h **Portes Obertes al recinte: Xemeneia, Edifici del Rellotge, Escola del Treball, Paranimf** (48h OpenHouse Barcelona)

Organitza:

COAC BARCELONA

Entitats col·laboradores:

Arquitectes Eixample COAC, Diputació de Barcelona, ETSAB, UIC, Flexbrick, 48H Open House Barcelona

Entitats convocants:

